

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Utredningsrapport

**Processen gällande stödet för fullmäktige grupper i
Österbottens välfärdsområde – ansökning av stöd
och redovisning av användning av stöd**

Österbottens välfärdsområdes revisionsnämnd

18.9.2024

Innehållsförteckning

Utredningsrapport.....	1
Inledning	3
Ekonomiskt stöd av verksamhet i fullmäktigegrupper	3
Principer för stöd av verksamhet i fullmäktigegrupper	4
Ansökning om stöd för fullmäktigegrupp och redovisning om användning av stöd.....	5
Revisionsnämndens observationer och rekommendationer.....	8

Inledning

Revisionsnämnden ska enligt 125 § i lagen om välfärdsområden bedöma huruvida de mål som välfärdsområdesfullmäktige satt upp för verksamheten och ekonomin har nåtts i välfärdsområdet och välfärdsområdeskoncernen och huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt. Revisionsnämnden ska göra upp en utvärderingsplan och för varje år lämna en utvärderingsberättelse som innehåller resultaten av utvärderingen. Nämnden kan även ge välfärdsområdesfullmäktige andra utredningar om resultaten av utvärderingen som den anser behövliga.

Revisionsnämnden godkände vid sitt sammanträde 25.9.2023/§ 42 nämndens utvärderingsplan för mandatperioden 2023–2025 och ett utvärderingsprogram för år 2023 som preciserar utvärderingsplanen (§ 43). Välfärdsområdesfullmäktige antecknade revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2023 för kännedom vid sitt sammanträde 10.6.2024/§ 31. Revisionsnämnden godkände utvärderingsprogrammet för år 2024 vid sitt sammanträde 17.6.2024/§ 64.

Revisionsnämnden antecknade ärendet gällande stödet för fullmäktigegrupper för kännedom vid sitt sammanträde 24.5.2023/§ 30 och beslutade att genomföra en utredning på hösten och gå igenom även andra välfärdsområdets modeller för att se om processen för stödansökan och -redovisningar behöver förtydligas. Revisionsnämndens utredningsrapport om processen gällande stödet för fullmäktigegrupperna i Österbottens välfärdsområde har beretts under hösten 2023 och våren 2024 av enheten för extern revision som lyder under revisionsnämnden. Utredningen av processen gällande stödet för fullmäktigegrupperna i Österbottens välfärdsområde omfattade ansökningen av stödet och redovisningen av användningen. Utredningen baserar sig på beslut som organ fattat, skriftligt material och intervjuer. Korrektheten av texten i den beredda utredningsrapporten har bekräftats av tjänsteinnehavare som intervjuats i övrigt förutom till den del som den anknyter till övriga välfärdsområden samt revisionsnämndens observationer och rekommendationer.

Ekonomiskt stöd av verksamhet i fullmäktigegrupper

Enligt 27 § i lagen om välfärdsområden kan ledamöterna bilda fullmäktigegrupper för fullmäktigearbetet. En ledamot kan också ensam bilda en fullmäktigegrupp. För att förbättra fullmäktigegruppernas verksamhetsförutsättningar kan välfärdsområdet lämna ekonomiskt stöd för verksamheten inom fullmäktigegrupperna och för åtgärder genom vilka fullmäktigegrupperna främjar välfärdsområdets invånares möjligheter att delta och påverka.

När stöd beviljas ska stödets användningsändamål specificeras. Stödbeloppet ska uppges i välfärdsområdets bokslut särskilt för varje fullmäktige-grupp.

Textinnehållet gällande stödet för fullmäktige-grupper är samstämmt i lagen om välfärdsområden och kommunallagen. Stöd kan beviljas såväl partiernas fullmäktige-grupper som fullmäktige-grupper bildade av personer som inte hör till partierna. I enlighet med jämlikhetsprincipen ska kommunen bevilja alla fullmäktige-grupper stöd på lika grunder. Beviljandet av stöd förutsätter ändå inte nödvändigtvis att stödet delas ut enligt antalet fullmäktige-ledamöter eller att alla grupper stöds enligt samma grunder. När stöd beviljas kan gruppens verksamhet och sammankomsternas karaktär beaktas. (Harjula & Prättälä 2023: Kuntalaki s. 261.)

Välfärdsområdesfullmäktige i Österbottens välfärdsområde beslutade vid sitt sammanträde 6.6.2022/§ 57 att ett stöd om 4 000 euro/person ska utbetalas för år 2022 samt att ett stöd om 6 000 euro/person ska utbetalas från och med 2023 till fullmäktige-grupper som bildats på basis av resultatet i välfärdsområdesvalet. Vid samma sammanträde godkände välfärdsområdesfullmäktige även en hemställningskläm om att pengarna ska användas transparent.

Enligt § 90 i välfärdsområdesfullmäktiges mötesprotokoll daterat 20.12.2023 uppgår stödet för fullmäktige-grupper till 5 000 euro per ledamot år 2024 – men i de mindre partierna är stödet fortsättningsvis 6 000 euro per ledamot.

Principer för stöd av verksamhet i fullmäktige-grupper

Vid utredningen observerade man att den förvaltningsstadga som välfärdsområdesfullmäktige för Österbottens välfärdsområde godkände 28.11.2022/§ 96 och som trädde i kraft 1.1.2023 inte innehåller några bestämmelser om det stöd som kan beviljas verksamheten i fullmäktige-grupperna. Dessutom observerade man att principerna för stödet av verksamheten i fullmäktige-grupperna inte har behandlats i välfärdsområdesstyrelsen eller delgetts välfärdsområdesfullmäktige. I 18 § av förvaltningsstadgan fastställs att till den del befogenheterna inte regleras i lag eller förvaltningsstadgan är det välfärdsområdesstyrelsen som har befogenheterna.

I februari 2023 fick fullmäktige-grupperna ta del av en anvisning om stöd för fullmäktige-grupper, daterad 24.10.2022, och ta del av en anvisning med likalydande innehåll i januari 2024. Enligt den erhållna informationen har den anvisning som beretts av tjänsteinnehavare inom

välårsområdets förvaltning delgetts välårsområdesstyrelsen, men behandlingen av ärendet har inte protokollförts. I och med detta rekommenderas att välårsområdesstyrelsen ska behandla principerna för stödet av verksamheten i fullmäktigegrupper och vidarebefordra dem till välårsområdesfullmäktige för kännedom.

Enligt Österbottens välårsområdes anvisning om stöd för fullmäktigegrupper kan stödet beviljas för att stöda verksamheten inom fullmäktigegruppen och för att stöda åtgärder med vilka fullmäktigegruppen främjar möjligheterna för välårsområdets invånare att delta och påverka. Vid beviljandet av stödet ska principen om likvärdighet iaktas. Stödet betalas till en juridisk person i form av en förening. Användningen av stödet ska vara transparent och i samband med upprättandet av bokslutet ska fullmäktigegruppen tillställa en redogörelse för hur det anslag som gruppen beviljats har använts under innevarande år.

Enligt utredningen har statsförvaltningen ingen separat anvisning om stöd av verksamhet i fullmäktigegrupper eller om principer för hur detta stöd ska beviljas.

Ansökning om stöd för fullmäktigegrupp och redovisning om användning av stöd

Stödet ansöks med en ansökningsblankett som uppgjorts i Österbottens välårsområde, där man preliminärt beskriver hur stödet planeras användas och ger en redogörelse för hur stödet använts under den föregående betalningsperioden. Användningsändamålet för det stöd som ansöks ska specificeras på blanketten. Dessutom bör man uppge en uppskattning av kostnaderna och vid behov även avge en preciserande, verbal redogörelse. En redogörelse för hur stödet har använts under föregående betalningsperiod måste tillställas innan nytt stöd beviljas. De faktiska kostnaderna ska specificeras på blanketten enligt användningsändamål. Om mottagaren av stödet inte ger en godkänd utredning inom utsatt tid kan stödet återkrävas. Om stödet i sin helhet inte har använts för det beviljade användningsändamålet kan den tjänsteinnehavare som beviljat stödet återkräva det utbetalda stödet eller en del av det eller låta bli att helt eller partiellt betala ut det stöd som beviljats för nästa år.

Man har observerat att anvisningen om stöd för fullmäktigegrupper i Österbottens välårsområde inte nämner att verifikat som intyg över faktiska kostnader ska bifogas till redovisningen av hur stödet använts. Enligt bekräftade uppgifter finns det heller inget krav på att bifoga verifikat till redovisningen av hur stödet använts. Man rekommenderar att när man beslutar om principer som ska tillämpas på verksamhetsstödet för fullmäktigegrupper så ska principerna inkludera ett krav på att bifoga verifikat över faktiska kostnader till redovisningen. Verifikaten garanterar en fullständig och obruten dokumenteringslänk mellan transaktionerna

som registrerats i bokföringen och de uppgifter och rapporter som sammanställts av transaktionerna.

Stödet betalas i två poster. Den första posten beviljas för tiden från den 1 januari till den 30 juni och den andra posten från den 1 juli till den 31 december. Valfärdsområdesstyrelsen har på sitt sammanträde 17.4.2023 § 106 antecknat för kännedom att 150 000 euro utbetalats i stöd för fullmäktige grupper och på sammanträdet 18.9.2023 § 238 att 113 000 euro utbetalats i stöd för fullmäktige grupper. Dessa utbetalningar har valfärdsområdesfullmäktige antecknat för kännedom 24.4.2023 § 23 och 2.10.2023 § 71. Enligt bokslutet för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2023 uppgick stöden för fullmäktige grupperna till totalt 263 000 euro år 2023. Valfärdsområdesstyrelsen har på sitt sammanträde 25.3.2024 § 67 antecknat för kännedom att 126 000 euro utbetalats i stöd för fullmäktige grupper. Denna utbetalning har valfärdsområdesfullmäktige antecknat för kännedom 22.4.2024 § 19.

Utbetalningen, granskningen och återkravet av stöden sköts av en tjänsteinnehavare som lyder under valfärdsområdesstyrelsen. Utbetalningen av stödet till fullmäktige grupperna förs för kännedom till valfärdsområdesstyrelsen två gånger per år och styrelsen för ärendet vidare till valfärdsområdesfullmäktige för kännedom. Av rapporteringen framgår högsta möjliga stödbelopp, vilket belopp man anhållit om och vilket stödbelopp som utbetalas.

Enligt 27 § av lagen om valfärdsområden ska man när stöd beviljas specificera stödets användningsändamål. När användningsändamålet specificeras kan inte fullmäktige gruppen själv bestämma hur den använder stödet, utan beslutanderätten hör till kommunen. På så sätt är det beviljade stödet inte ett kommunalt partistöd. När användningsändamålet har specificerats ingår även övervakning av hur stödet används, det vill säga redovisningsskyldighet. (Harjula & Prättälä 2023: Kuntalaki s. 261.)

Man har observerat att det i anvisningen om stöd för fullmäktige grupper i Österbottens valfärdsområde inte nämns att fullmäktige gruppernas verksamhetsstöd inte är ett partistöd. Man rekommenderar att när man beslutar om vilka principer som ska tillämpas på stödet för fullmäktige grupper så ska man även inkludera principen att fullmäktige gruppernas verksamhetsstöd inte är ett partistöd.

I anvisningen om stöd för fullmäktige grupper i Österbottens valfärdsområde har man räknat upp exempel på användningsändamål för stödet samt om fullmäktige gruppernas interna verksamhet och åtgärder genom vilka fullmäktige grupperna främjar valfärdsområdets invånares möjligheter att delta och påverka. Man har observerat att exemplen i anvisningen är de samma som de användningsändamål för stöd för fullmäktige grupper som tas upp i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av kommunallagen och av vissa lagar som har samband med den (RP 8/2006). De användningsändamål som tas upp

i nämnda regeringsproposition utgör allmänna principer för stödet för verksamheten i såväl kommunernas som välfärdsområdenas fullmäktigegrupper.

Andra välfärdsområdets krav på verifikat i rapporteringen av hur stödet använts

Enheten för extern revision har gått igenom principerna för stödet för fullmäktigegrupper i de andra välfärdsområdena, efter att revisionsnämnden på sitt sammanträde 24.5.2023 § 30 fattade ett beslut om en utredning där övriga välfärdsområdenas modeller går igenom för att se om det finns behov av förtydliganden i processen för stödansökan och redovisningar. Utredningen begränsades till att omfatta principen för kravet på verifikat för faktiska kostnader som uppstått i användningen av stödet.

I utredningen av principer för stöd av fullmäktigegruppernas verksamhet gjordes en sökning av ärenden och som material valdes i januari 2024 protokoll från fjorton slumpmässigt utvalda välfärdsområden. Resultatet av ärendesökningen blev att enheten för extern revision fick tillgång till principer för stöd av fullmäktigegruppernas verksamhet i elva välfärdsområden, vilka enheten för extern revision har gått igenom. Utredningen visar att fem välfärdsområden i sina principer har ett krav på att verifikat över faktiska kostnader ska skickas in vid rapporteringen av hur stödet använts. Enheten för extern revision betonar att utredningen baserades endast på tillgängliga protokoll och bilagor.

Revisionsnämndens observationer och rekommendationer

- Principerna för stödet av verksamheten i fullmäktigegrupperna i Österbottens välfärdsområde har inte behandlats av välfärdsområdesstyrelsen och inte heller förts till välfärdsområdesfullmäktige för kännedom. Enligt 18 § i förvaltningsstadgan är det välfärdsområdesstyrelsen som har befogenheterna till den del befogenheterna inte regleras i lag eller förvaltningsstadgan. Förvaltningsstadgan som trädde i kraft 1.1.2023 saknar bestämmelser om stödet för verksamheten i fullmäktigegrupperna.

Revisionsnämnden rekommenderar att välfärdsområdesstyrelsen ska behandla principerna för stöd av verksamheten i fullmäktigegrupperna och även föra dem vidare till välfärdsområdesfullmäktige för kännedom.

- I anvisningen om stöd för fullmäktigegrupper i Österbottens välfärdsområde nämns inte att man ska bifoga verifikat som intyg över faktiska kostnader till redovisningen av hur stödet använts.

Revisionsnämnden betonar att verifikat garanterar en fullständig och obruten dokumenteringslänk mellan transaktionerna som registrerats i bokföringen och de uppgifter och rapporter som sammanställts av transaktionerna. Revisionsnämnden rekommenderar att när man beslutar om principer som ska tillämpas på verksamhetsstödet för fullmäktigegrupper så ska principerna inkludera ett krav på att man för den interna kontrollen bifogar verifikat över faktiska kostnader till redovisningen.

- I anvisningen om stöd för fullmäktigegrupper i Österbottens välfärdsområde nämns inte att fullmäktigegruppernas verksamhetsstöd inte är ett partistöd. I en kommentar till kommunallagen (Harjula & Prättälä, Kuntalaki 2023: s. 261) framgår en tolkning om att när stödets användningsändamål specificeras, så hör beslutanderätten om användningen av stödet till kommunen och då är det inget partistöd. Textinnehållet gällande stödet för fullmäktigegrupper är samstämmigt i lagen om välfärdsområden och kommunallagen.

Revisionsnämnden rekommenderar att när man beslutar om vilka principer som ska tillämpas på stödet för fullmäktigegrupper så ska man även inkludera principen om att fullmäktigegruppernas verksamhetsstöd inte är ett partistöd

